

POSUDEK DIPLOMOVÉ MAGISTERSKÉ PRÁCE

ŠTÉPÁN BÖSWART:

Goethovy a Schillerovy balady. Kritika a srovnání českých překladů

Goethe's and Schiller's Ballads. A Critical Comparison of Translations into Czech

Ústav translatologie, UK-FF, 2008

Diplomant si zvolil za téma své práce kritiku a srovnání českých překladů Goethových a Schillerových balad, téma, jemuž se diplomanti ÚTRL dosud nevěnovali, předmětem jejich zájmu byly jiné oblasti tvorby obou básníků, např. překlady Goethova *Fausta*, *Werthera*, Schillerových *Loupežníků* apod. Volba tématu byla tudíž vhodná a jeho zpracování na dobré úrovni by jistě bylo přínosem.

V úvodní části „Přehled stavu zkoumané problematiky“ diplomant sice konstatuje, že „existují diplomové práce k dílčím aspektům překladů německých balad“ (str. 4), ale ani jednu bohužel neuvádí. Jako teoretické východisko kritiky překladu používá práci Kathariny Reißové *Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik* (1971) a s tím související jazykovou teorii Karla Bühlera, rozlišující tři primární funkce v řečovém aktu. V souladu s tímto rozdělením konstatuje, že u Schillerových balad převažuje funkce výrazová (str. 7), Goethovy balady však vůbec nezmiňuje. V teoretické části postrádám definici balady, jak je chápána v některé reprezentativní německé a české teoretické příručce. Diplomant sice opakovaně píše o „odlišném pojetí tematiky žánru“ (str. 26 aj.), opírá se ale hlavně o německé a české doslovy k vydání zkoumaných balad, necituje však žádného renomovaného literárního teoretika. Rovněž se nepokouší odlišnosti, o nichž mluví, jasně definovat a vymezit.

V literárně-historické části se snaží nastínit recepci Goethových a Schillerových děl v Čechách. V části nadepsané „První období“ se dopouští několika drobnějších omylů, např. domnívá se, že německá próza se do češtiny překládala jen okrajově, to však neplatí o knihách určených mládeži – právě jejich překlady tvořily vůbec největší část překladové tvorby v první polovině 19. století. Jako příklad překladů pro divadlo uvádí překlad Schillerových *Loupežníků* od K. H. Tháma, tento překlad sice vyšel tiskem, ale nevznikl na divadelní zakázku, ani nebyl tehdy uveden na scénu. Některé překladatele jmenované v této části by bylo vhodné blíže představit (např. Ladislav Arietto), u J. Jungmanna, K. H. Tháma, K. S. Macháčka a O. Fischera pisatel uvádí alespoň životopisná data, u Jana E. Purkyně (str. 11), Antonína Marka (str. 12), Ladislava Arietta ani tato data neuvádí, postup je tedy přinejmenším nedůsledný. Čeká-li čtenář, že po „Prvním období“ bude následovat „Druhé období“ apod., je zklamán. Následuje „20. století“ a pak na jedenácti řádkách „Období totality ve 20. století“, kde se ale čtenář hlavně dozví, jak Fr. Nečásek komentoval roku 1953 vydání balad Vrchlického. Ačkoli Goethe a Schiller byli autoři vydávaní jak v době Protektorátu, tak v poválečné ČSR a ČSSR, není tu vůbec žádné vydání jejich děl zmíněno (např. reprezentativní několikasvazkové vydání v SNKLU-Odeonu). Diplomant práci sice doplnit bibliografickou přílohou „Překlady balad J. W. Goetha“, „Překlady balad Friedricha Schillera“, ale tento materiál patřičně nevyužil a nevyhodnotil.

Další dvě kapitoly (každá o rozsahu asi 20 str.) jsou těžištěm práce a jsou nadepsány „Schillerovy (resp. Goethovy) balady. Interpretace a analýza českých překladů“. Pokud jde o interpretace, diplomant se omezuje pouze na citáty z doslovů či úvodů k českých výborům balad. Vlastní analýza překladů je zaměřena na tři Schillerovy balady v překladech Jana Kamenáře (1910), Lud'ka Kubišty (1963) a Jaroslava Vaňka (2005) a na dvě balady Goethovy v překladech Ladislava Quise (1879), Alfreda Fuchse (1912), Jana Kamenáře (1913) a Otokara Fischera (1916). Na str. 33 autor slibuje, že následuje formální a tematický rozbor balad, a poté srovnávací rozbor novějších českých překladů, následující pasáže však mají

nepříliš šťastně zvolené názvy „Vznik“, „Recepce“ a „Obsah“, kde hovoří i o struktuře básně. Pasáž nadepsaná „Závěr“ se zabývá pouze látkovými kritérii výběru básní do českých výborů, nedospívá však k žádným závěrům pokud jde o kvalitu překladů.

Diplomová práce celkově působí dojmem, že autor neměl dost času k jejímu zpracování, pracoval nepečlivě a text po sobě ani nepřčetl. Členění práce je poněkud nepřehledné a snad i nepromyšlené, rušivě působí i zařazení anglického resumé na začátek (německé resumé chybí). Autor nezvládl některé technické náležitosti (např. jednotnou úpravu, jednotné uvádění názvů kurzívou – např. na str. 24 jsou v rámci jedné stránky tituly psány různě, apod.), uvádí názvy v češtině tam, kde by měly být v německém originále (např. str. 23 – v Goethově *Králi Olšovinovi* – proč česky?, navíc překladatel neuveden, str. 20: *Pan hrabě Lapka*, též str. 49, 50, 52 aj.), cituje Goetha na str. 21 česky a nikoli německy (pramen patrně nevyhledal). Na str. 26 je odkaz „Čelakovský 1917“, v seznamu literatury se však příslušný údaj nenajde.

Ještě horším prohrěškem jsou četné stylistické, popř. gramatické a pravopisné chyby, zejména opakované vybočení z vazby. Např. str. 10: „3. období 20. stol., kterou dnes zastupuje...“ (správně: které), str. 19: „Také v tomto ohledu se balada německá od české (chybí sloveso), str. 20: „...je Bürgerova balada nápadná erotickým motivy“, str. 25: „látka, kterou balada pojednává“ (správně: o které), str. 26: „Jedním z důvodu menší rozšířeni... balad u nás je v odlišném pojetí tematiky...“, str. 42: „domýšlet implicitní Schillerovu otázku, který měl na zřeteli...“, str. 45: „...jde o monologickou promluvu hlavní postavy, která (tj. vztahuje se k postavě, má se vztahovat k promluvě) má v ději retardační funkci“, str. 51: „není lze mluvit u něho...“, str. 53: „...balada nepatří mezi jeho nejpovedenější kusy“, str. 56: „K překladu názvů balad překladatelé postupovali...“, str. 25: „poesie“ (správně: poezie), str. 42: „Calderon“ (správně: Calderón), „Donu Quixotovi“ (správně: Quijotovi), str. 66: „Quisův překlad se odlišuje doslovností a s souvisejícím kopírováním německé větné stavby“. V práci je řada neopravených překlepů, např. str. 29: Macháččě, str. 31: „z doslovu nejnovějšímu výboru (chybí k), str. 36: kothumech, str. 40: se orientuje se primárně, str. 42: Bürgshaft, str. 47: Kubišta překladatelská metoda (správně: Kubištova), str. 47: nejčastěji k naturalizace (správně: naturalizaci), str. 51: Gothových balad, str. 53: dostává odpouštění, str. 60: se dvojnásobným účinkem, str. 60: „které Kamenáře používá (správně: Kamenář) aj. Literární směr počátku 19. století se česky nazývá „romantismus“, nikoli „romantika“ (str. 58 aj.).

Z výše uvedených důvodů se domnívám, že práci lze – přestože jde o téma záslužné a dosud nezpracované – hodnotit nanejvýš jako **dobrou**.

V Praze 13. ledna 2008

Doc. PhDr. Gabriela Veselá, CSc.